

บทที่ 1

การวัดจิตพิสัย

โครงร่างเนื้อหา

1. หลักการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียน
2. พฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective Domain)
3. การประเมินจิตพิสัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระสำคัญ

การวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนควรจะต้องให้ครอบคลุมทั้ง 8 อย่างคือ ด้านสุขภาพ อนามัย และร่างกาย ด้านสมองและปัญญา ด้านจิตใจและความประพฤติ ด้านพฤติกรรมและปัญหา ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อม และด้านทักษะการปฏิบัติงาน มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยไว้หลายแบบ เช่น Krathwohl และคณะ ได้จำแนกพฤติกรรมไว้ 5 ชั้น ได้แก่ การรับ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การวัดระบบ และการสร้างลักษณะตามค่านิยมเดียวหรือค่านิยมที่ซับซ้อน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

วัตถุประสงค์

1. อธิบายหลักการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้
2. สามารถจำแนกพฤติกรรมด้านจิตพิสัยตามแนวคิดของ Krathwohl และคณะ

ได้

3. อธิบายวิธีประเมินจิตพิสัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้

4. บอกและอธิบายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้

หลักการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียน

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2551, หน้า 22-26) ได้กล่าวถึงหลักในการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่าสิ่งที่ควรระวังวัดจากนักเรียนมี 8 อย่าง คือ

1. ด้านสุขภาพ อนามัย และร่างกาย สุขภาพของนักเรียนมีส่วนสำคัญต่อการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก เช่น ถ้าครูพบว่านักเรียนขาดเรียนบ่อยๆ หรือนั่งเหม่อลอย ขอบไปห้องพยาบาลบ่อย อาจจะเป็นสิ่งบ่งบอกเหตุเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการเรียน สุขภาพอนามัยในที่นี้คลุมไปถึง น้ำหนัก ขนาดของร่างกาย ส่วนสูงที่พอเหมาะ ครูควรรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยและร่างกายของนักเรียน ได้แก่

- (1) น้ำหนัก ส่วนสูง
- (2) โรคประจำตัว การรักษา การป้องกัน
- (3) ลักษณะร่างกายต่างๆ ไป เช่น ดา หู ปาก จมูก ผิวหนัง
- (4) อาหารที่รับประทานและที่ชอบรับประทานเสมอๆ
- (5) พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

2. ด้านสมองและปัญญา ระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกันตามพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม นักเรียนที่มีสติปัญญาเลิศจะเรียนรู้ได้เร็วกว่านักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำ ข้อมูลที่เกี่ยวกับความสามารถทางสมองของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความถนัด ความสามารถในทักษะบางอย่าง หรือความถนัดเฉพาะอย่าง เหล่านี้คือตัวกำหนดความสามารถในการเรียนของนักเรียนต่อไปในอนาคต ซึ่งถ้าครูมีข้อมูลดังกล่าว จะช่วยให้ครูหาวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะต่างๆ ของนักเรียนที่มีข้อมูลอยู่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับด้านสมอง ได้แก่

- (1) คะแนนสอบทุกครั้ง ทุกวิชา และรวมถึงในอดีตด้วย
- (2) คะแนนสอบจากแบบทดสอบมาตรฐาน (ถ้ามี)
- (3) หลักฐานอื่นที่เกี่ยวกับสติปัญญาและไหวพริบ (Intelligence)
- (4) ความสามารถพิเศษ
- (5) รางวัลการเรียนดี
- (6) ความถนัดทั่วไปและเฉพาะอย่าง (Aptitude)
- (7) ทักษะและความสามารถ
- (8) พัฒนาการด้านภาษา

3. ด้านจิตใจ และความประพฤติ สิ่งสำคัญในการพัฒนา คือ การพัฒนาจิตใจและบุคลิกภาพของนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดีในสังคม การเรียนการสอนที่ขาดการอบรมสั่งสอน ไม่ใช่การเรียนการสอนที่ถูกต้อง การที่ครูมีข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางจิตใจของนักเรียน และพัฒนาการตามช่วงอายุต่าง ๆ ของเขา จะช่วยลดปัญหาของนักเรียนได้มาก ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนก็คือ ความสนใจและเจตคติของนักเรียน นักเรียนที่มีความสนใจในวิชาที่เรียน และมีเจตคติที่ดีต่อครู เพื่อนนักเรียน การเรียน และโรงเรียน นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่านักเรียนที่ไม่สนใจ และมีเจตคติที่ไม่ดี ดังนั้นถ้าครูมีข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ และเจตคติของนักเรียนแต่ละคนจะช่วยให้ครูได้พัฒนานักเรียน เพื่อให้เกิดความสนใจและเจตคติที่ถูกต้อง ข้อมูลด้านจิตใจที่จำเป็น ได้แก่

- (1) ความสนใจในการเรียน
- (2) เจตคติต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อครู ต่อโรงเรียน
- (3) เจตคติต่อวิชาเรียน และต่อการเรียน
- (4) ความใฝ่ฝันในอนาคต
- (5) ความคิดเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ครู พ่อแม่ พี่น้อง
- (6) อารมณ์ที่มั่นคง หรือหวั่นไหว และการควบคุมอารมณ์

4. ด้านพฤติกรรมและปัญหา ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนอธิบายลักษณะของนักเรียนได้หลายอย่าง เช่น ก้าวร้าว สงบเรียบร้อย ขี้อาย รับผิดชอบ ร่าเริง ช่างคุย รังแกเพื่อน ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้บางอย่างเป็นพฤติกรรมปกติของนักเรียน แต่บางอย่างเป็นปัญหาที่ครูต้องศึกษาหาสาเหตุ และหาทางแก้ไข ข้อมูลด้านพฤติกรรมที่จำเป็น ได้แก่

- (1) พฤติกรรมที่ควรจะเป็น เช่น ขยัน พุดจาฉะฉาน
- (2) พฤติกรรมที่ไม่ควรจะเป็น เช่น ก้าวร้าว พุดจาหยาบค้าย
- (3) พฤติกรรมที่เป็นปัญหาและขัดขวางการเรียนการสอน เช่น ลุกเดินไปมา พุดตลอดเวลา รังแกเพื่อนในขณะเรียน

5. ด้านสังคม พฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน และในห้องเรียน ในช่วงเวลาต่างๆ จะทำให้ครูได้รู้จักนักเรียนแต่ละคนมากขึ้น เช่น ทำไมนักเรียนจึงมีเพื่อนรักมาก แต่บางคนกลับเป็นคนที่เพื่อนไม่ต้องการ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ครูได้พัฒนานักเรียน ให้เป็นคนที่อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ข้อมูลด้านสังคมที่จำเป็น ได้แก่

- (1) นักเรียนที่ไม่ค่อยมีเพื่อน

- (2) นักเรียนที่เพื่อนรังเกียจ
- (3) นักเรียนที่ชอบอยู่เป็นกลุ่ม
- (4) นักเรียนที่เป็นผู้นำ
- (5) นักเรียนที่แยกตัวออกมาอยู่คนเดียว โดดเดี่ยว
- (6) กิจกรรมที่นักเรียนทำบ่อยๆ เช่น การเล่นเกม กีฬา ดนตรี

6. ด้านครอบครัว ครอบครัวของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน ลักษณะของครอบครัวเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก นักเรียนบางคนเจ็บเหงาเพราะพ่อแม่เลิกกัน นักเรียนบางคนมีความเชื่อมั่นในตัวเองเพราะพ่อแม่ให้การสนับสนุนอยู่ที่บ้าน ข้อมูลด้านครอบครัวที่จำเป็น ได้แก่

- (1) ประวัติของนักเรียนตั้งแต่เกิด
- (2) จำนวนสมาชิกในครอบครัว อายุของสมาชิกแต่ละคน
- (3) ลำดับที่เกิด
- (4) อาชีพ รายได้ การศึกษา และอายุของบิดามารดา ผู้ปกครอง
- (5) สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
- (6) การปรับตัวทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว
- (7) ประวัติสุขภาพของคนในครอบครัว
- (8) ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของครอบครัว และชุมชน

7. ด้านสภาพแวดล้อม ในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เทคโนโลยีมีส่วนช่วยส่งเสริมนักเรียนในทางอ้อม เช่น โทรศัพท์ วิทยุ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ดังนั้นการมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งในบ้านและนอกบ้าน จะมีส่วนช่วยให้ครูเข้าใจพัฒนาการของเด็กแต่ละคนได้อย่างชัดเจน ข้อมูลสภาพแวดล้อมที่จำเป็น ได้แก่

- (1) ที่อยู่อาศัย ชุมชนที่บ้านตั้งอยู่
- (2) ลักษณะบ้าน และบริเวณ
- (3) อุปกรณ์ในบ้าน เช่น โทรศัพท์ วิทยุ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์
- (4) สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา
- (5) สภาพแวดล้อมนอกบ้าน และลักษณะเพื่อนบ้าน
- (6) สภาพสังคมของเพื่อนบ้าน

8. ด้านทักษะการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับความสามารถทางสมอง ผสมกับความรู้สึกทางจิตใจ การวัดการปฏิบัติงานจึงครอบคลุมลักษณะต่างๆ ดังนี้

- (1) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
- (2) กระบวนการปฏิบัติงานซึ่งครอบคลุมการเตรียมพร้อมทางกายและใจ
- (3) ผลงานที่ทำสำเร็จแล้ว

จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุผลสู่ขั้นการปฏิบัติมี 7 ขั้นตอน คือ

(1) ความพร้อมของร่างกาย ได้แก่ ความพร้อมทางหู ตา มือ ลิ้น จมูก และทางกล้ามเนื้อ

(2) การเตรียมพร้อม ได้แก่ อาการที่แสดงว่าพร้อมที่จะกระทำกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง โดยแสดงอาการให้เห็นทางสมอง ทางร่างกาย และทางอารมณ์

(3) การเลียนแบบการแสดงออก โดยการเลียนแบบและการลงมือทำตาม

(4) กำหนดวิธีการเอง ได้แก่ การแสดงการเรียนรู้แบบใหม่ โดยผสมผสานความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วกับความคิดของตนเอง

(5) การตอบสนอง ได้แก่ การแสดงออกต่อสิ่งเร้าอย่างไม่ลังเล และเป็นไปอย่างอัตโนมัติ

(6) การดัดแปลงให้เหมาะสม ได้แก่ การแสดงออกต่อปัญหาใหม่

(7) การริเริ่ม ได้แก่ การหาวิธีใหม่ๆ

พฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

พฤติกรรมด้านนี้เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งยากแก่การอธิบาย หรือสังเกตเห็น จนกว่าบุคคลนั้นจะบอกเล่าให้ทราบถึงความรู้สึกที่แท้จริงโดยไม่ปิดบัง เราจึงจะสามารถทราบความรู้สึกของบุคคลนั้น หรือใช้วิธีสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อจะอ้างถึงความรู้สึกภายใน แต่เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์มักจะมีการซ่อนเร้น และเสแสร้งไม่ยอมเปิดเผยความจริง ดังนั้น ในทางวัดและประเมินด้านความรู้สึกนี้จึงต้องใช้เครื่องมือพิเศษ ที่สามารถล่วงความลับของบุคคลออกมาได้ พฤติกรรมด้านความรู้สึกนี้จะรวมถึงความรู้สึก ความชอบ ไม่ชอบ ท่าที ความสนใจ ค่านิยม เจตคติ ตลอดจนการจัดระเบียบทางจิตใจและลักษณะนิสัย Krathwohl และคณะได้จำแนกพฤติกรรมด้านความรู้สึกแบ่งออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

1. การรับหรือการตั้งใจ (Receiving or Attending) เป็นขั้นที่บุคคลได้ถูกสิ่งเร้า กระตุ้นให้มีความรู้สึกไวต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้า ทำให้มีความตั้งใจหรือสนใจต่อสิ่งเร้า นั้น ได้รับทราบว่ามีเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าบางอย่างปรากฏขึ้น ขั้นการรับหรือการตั้งใจนี้ แบ่งออกเป็นประเภทย่อยๆ 3 ประเภท ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่เกิดต่อเนื่องกัน โดยเริ่มต้นจากบุคคล ที่เจียบเฉย ไปจนถึงจุดที่เขาแสดงการรับหรือการตั้งใจออกมา ดังนี้

1.1 ความตระหนัก (Awareness) พฤติกรรมขั้นแรกนี้เกือบจะเป็นพฤติกรรม ด้านความรู้ความคิด (Cognitive Domain) คือ ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง แต่พฤติกรรมความตระหนักจะไม่สนใจเกี่ยวกับความสามารถในการระลึกได้หรือความจำ แต่เป็นการรู้ตัวหรือรู้ว่ามีสิ่งหนึ่งสิ่งใด มีสถานการณ์ใดเกิดขึ้น ซึ่งไม่ใช่ความสามารถในการจำ การรู้ลักษณะของสิ่งต่างๆ แต่ละคนอาจจะไม่สามารถบรรยายลักษณะของสิ่งนั้น ที่ทำให้เกิดการตระหนักออกมาเป็นภาษาได้ เช่น นักเรียนตระหนักว่าในการวาดภาพนั้นมีการแรเงา เพื่อภาพมีความกว้าง ยาว ลึก เป็นภาพ 3 มิติ พฤติกรรมด้านนี้เป็นแต่เพียงให้รู้ว่ามีอย่างนี้ หรือเกิดความตระหนักโดยไม่ต้องอธิบายหรือประเมินออกมาเป็นภาษา

1.2 ความตั้งใจรับ (Willingness to Receive) พฤติกรรมขั้นนี้สูงขึ้นมาอีก แต่ยังคงคล้ายพฤติกรรมความรู้ความคิด ในขั้นนี้บุคคลเกิดความสนใจในสิ่งเร้า เกิดความพึงพอใจให้มีความตั้งใจในการรับสิ่งเร้า นั้นๆ เช่น ให้มีความตั้งใจเป็นอย่างดีในการฟัง เมื่อคนอื่นพูดหรือกำลังสนทนา

1.3 ความตั้งใจโดยการเลือกหรือถูกควบคุม (Controlled or Selected Attention) พฤติกรรมขั้นนี้เกิดต่อเนื่องจากความตั้งใจรับ โดยบุคคลจะเลือกให้มีความตั้งใจต่อสิ่งเร้า ที่ตนเองพอใจ หรือให้สถานการณ์ที่ควบคุมให้บุคคลเกิดความสนใจต่อสิ่งเร้า นั้น เพื่อให้บุคคลเลือกสิ่งเร้า นั้น ทั้งๆ ที่มีสิ่งเร้าอื่นๆ อีกหลายอย่างเรียกร้องความสนใจอยู่ เช่น เมื่อได้ฟังเสียงดนตรี บุคคลอาจจะจำแนกเสียงและความหมาย บอกถึงชนิดของเครื่องดนตรีที่ประกอบกันกลายเป็นเสียงนั้น

2. การตอบสนอง (Responding) เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจากการตั้งใจโดยที่บุคคลไม่เพียงแต่จะตั้งใจรับเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีการแสดงออกซึ่งความตั้งใจนั้น แต่พฤติกรรมขั้นนี้ยังไม่บ่งบอกถึงเจตคติ หรือค่านิยมของบุคคลนั้น แต่บุคคลกำลังแสดงพฤติกรรมบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งเร้า นั้น นอกเหนือจากการรับรู้สิ่งเร้าเพียงอย่างเดียว เป็นขั้นตอนที่อาจจะ เป็นความสนใจของบุคคลนั้นอย่างแท้จริง บุคคลได้เกี่ยวข้องกับสิ่งของปรากฏการณ์ หรือ

กิจกรรมต่างๆ ทำให้เขาได้รับความพอใจจากการกระทำกิจกรรมนั้นหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้น พฤติกรรมการตอบสนอง แบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 การยินยอมในการตอบสนอง (Acquiescence in Responding) พฤติกรรมนี้อาจจะเรียกว่า ความเชื่อฟัง บุคคลอาจจะแสดงกิริยาตอบสนอง แต่เขาอาจจะไม่เต็มใจที่จะยอมรับการกระทำเช่นนั้น เช่น ยินดีที่จะปฏิบัติตามระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ หรือเชื่อฟังกฎการใช้สนามเด็กเล่น

2.2 ความตั้งใจที่จะตอบสนอง (Willingness to Respond) พฤติกรรมขั้นนี้บุคคลเกิดความตั้งใจ มีความเต็มใจที่จะยอมรับสิ่งเร้านั้นอย่างเต็มที่ หรือเกิดความสมัครใจที่จะแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นออกมาอย่างแท้จริง ไม่ใช่เกิดจากการกลัวถูกลงโทษหรือไม่มีทางเลือก เกิดความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองเลือกมา เช่น ทำให้คุ้นเคยกับประเด็นใหม่ๆ ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่เกี่ยวกับกิจการระหว่างชาติ โดยการอ่านและอภิปรายอย่างสมัครใจ

2.3 ความพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องมาจากพฤติกรรมความตั้งใจที่จะตอบสนอง หรือการสนองตอบอย่างสมัครใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ควบคู่กับความรู้สึกพอใจ ซึ่งเป็นการตอบสนองทางอารมณ์ หรือมีความสนุกสนาน เช่น มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน หรือสนุกสนานในการแสดงดนตรี ศิลปะ ในเมื่อเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองมีความสุข

3. การเกิดค่านิยมหรือการให้คุณค่า (Valuing) พฤติกรรมขั้นนี้เป็นการให้คุณค่า แก่วัตถุ ปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ การเกิดค่านิยมหรือการให้คุณค่าแก่สิ่งต่างๆ นั้นเกิดจากประสบการณ์หรือผลผลิตทางสังคมที่อยู่รอบๆ ตัว เมื่อบุคคลได้ประเมินและได้รับการยอมรับอย่างซ้ๆ ซึ่งในที่สุด ก็ยึดถือเป็นแนวทางหรือเป็นเกณฑ์ของเขา ส่วนประกอบที่สำคัญของค่านิยม คือ เกิดจากการตั้งใจซึ่งไม่ได้เกิดจากความต้องการที่จะเชื่อฟังหรือปฏิบัติตาม แต่เกิดจากการผูกมัดของบุคคลต่อค่านิยมนั้นๆ ที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งมีลำดับการเกิดค่านิยม ดังนี้

3.1 การยอมรับค่านิยม (Acceptance of a Value) พฤติกรรมขั้นนี้ก็กล่าวถึงคุณค่าของสิ่งของ ปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรม และในระดับต่ำสุดของพฤติกรรมนี้ ความเชื่อได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว โดยเป็นตัวกำหนดทางด้านจิตใจหรือความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ การยอมรับค่านิยมนี้ จึงพร้อมที่จะประเมินสิ่งต่างๆ นอกจากนี้ เขายังมีการตอบสนองอย่าง

สม่าเสมอต่อสิ่งต่างๆ ด้วยความเชื่อและเจตคติด้วยความสม่าเสมอที่บุคคลอื่นได้รับรู้ในความเชื่อหรือค่านิยมนั้น เช่น ต้องการที่จะพัฒนาความสามารถในการพูด การอ่าน การเขียนอย่างมีประสิทธิภาพไปเรื่อยๆ

3.2 ความชอบในค่านิยม (Preference for a Value) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเชื่อมโยง ระหว่างการยอมรับค่านิยมกับการผูกมัดในค่านิยมนั้น พฤติกรรมระดับนี้ หมายถึงไม่เพียงแต่การยอมรับค่านิยม แต่จะรวมถึงความตั้งใจในการแสดงตัว เพื่อให้บุคคลอื่นได้เห็นและทราบด้วย เช่น เข้าร่วมในการจัดการแสดงศิลปะต่างๆ ร่วมรับผิดชอบในการชักจูงให้สมาชิกในกลุ่มให้มีความสามารถในการพูดสูงขึ้น

3.3 การผูกมัด (Commitment) พฤติกรรมในขั้นนี้มีความแน่นอนมากขึ้น แสดงถึงความศรัทธาและการยอมรับความเชื่อ ซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีเหตุผล เช่น ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ต่อกลุ่ม บุคคลที่แสดงพฤติกรรมขั้นนี้ แสดงว่าเขามีค่านิยมในบางอย่าง และจะต้องมีการขยายพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงค่านิยมนั้นออกไปอีก เพื่อให้เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้ง พยายามหว่านล้อมและชักจูงใจบุคคลอื่น เกิดแรงจูงใจอย่างแท้จริงที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนั้น เช่น เห็นด้วยกับความคิดและอุดมคติซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตย มีความเชื่อในเรื่องอิทธิพลของเหตุผลในวิธีการทดลองและการอภิปราย

4. การจัดระบบ (Organization) ในขณะที่บุคคลเกิดค่านิยมหลายๆ ชนิดอยู่ภายในจิตใจ จึงเกิดความจำเป็นในการวัดค่านิยมให้เป็นระบบ การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมและการสร้างจุดร่วมทั่วไปของค่านิยม ในการจัดนั้นจะค่อยเป็นค่อยไป และเกิดการเปลี่ยนแปลง เมื่อบุคคลนั้นยอมรับค่านิยมใหม่ๆ เข้ามา ในพฤติกรรมการจัดระบบนี้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

4.1 การสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับค่านิยม (Conceptualization of a Value) พฤติกรรมนี้จะต่อเนื่องจากการเกิดค่านิยมหรือการให้คุณค่า (Valuing) เป็นการเพิ่มเติมค่านิยมหรือความเชื่อในสิ่งใหม่ มโนทัศน์ที่สร้างนี้จะช่วยให้บุคคลได้เห็นว่า ค่านิยมในสิ่งใหม่กับค่านิยมที่มีอยู่เดิมสัมพันธ์กันอย่างไร การสร้างมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมนี้เป็นสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษา เช่น พยายามที่จะแสดงเพื่อชี้ถึงลักษณะของบางอย่างซึ่งเป็นศิลปะที่เขานิยมหรือการตัดสินใจรูปแบบของความรับผิดชอบของสังคมในการอนุรักษ์มนุษยชาติ

4.2 การจัดระบบของค่านิยม (Organization of a Value System) พฤติกรรมในขั้นนี้บุคคลจะนำค่านิยมต่างๆ ที่มีความซับซ้อนเพื่อมาจัดระบบค่านิยมบางอย่างมีความ

สัมพันธ์กัน แต่บางอย่างไม่มีความสัมพันธ์กัน ในการจัดระบบนั้นอาจจะพิจารณาจัดตาม ความสัมพันธ์เชิงลำดับนี้จะทำให้เกิดความสมมูลภายใน เพื่อให้บุคคลได้กำหนดปรัชญา ชีวิต ในทางปฏิบัติจริงอาจจะทำให้เกิดผสมผสานได้น้อยกว่า ในการจัดระบบค่านิยมอาจจะ เกิดจากการสังเคราะห์ให้เกิดเป็นค่านิยมใหม่ ซึ่งมีความซับซ้อนกว่าและยึดถือเป็นค่านิยม ของตนเอง เช่น กำหนดนโยบายทางสังคมและทางการปฏิบัติของชุมชน จัดทำแผนการใน การพักผ่อนของตนให้สอดคล้อง หรือสมมูลกับกิจกรรมอื่นๆ ที่เขาต้องทำ

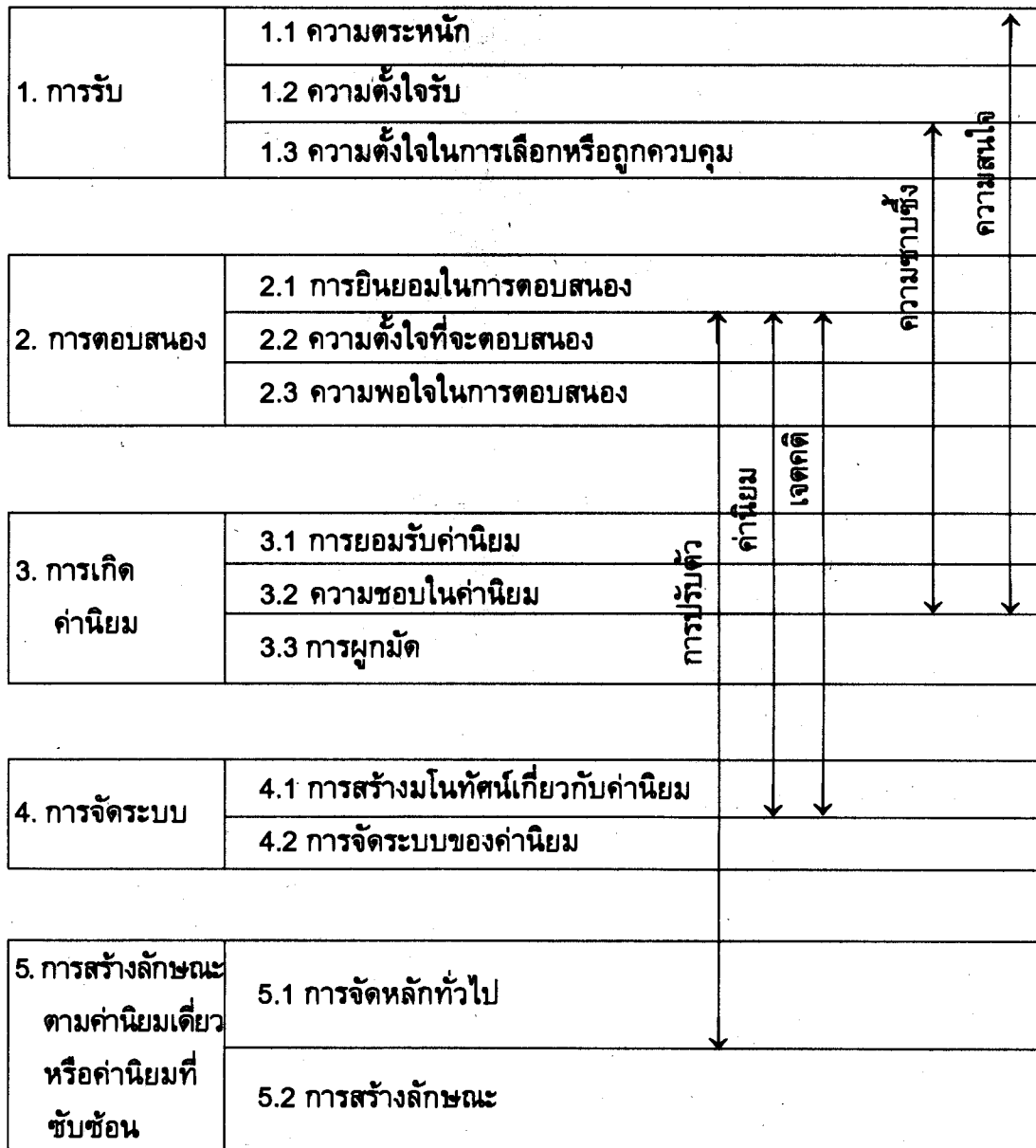
5. การสร้างลักษณะตามค่านิยมเดี่ยวหรือค่านิยมที่ซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในขั้นนี้เกิดจากที่บุคคลมีค่านิยมภายใน จิตใจมากมาย ซึ่งได้รับการจัดระบบและจัดอันดับตามความสัมพันธ์ของค่านิยมที่กล่าวมา แล้ว ได้ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลโดยจะประพุดิตตามค่านิยมที่เขาได้ยึดถือ และบุคคล จะแสดงพฤติกรรมเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ พฤติกรรมขั้นนี้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.1 การจัดหลักทั่วไป (Generalized Set) เป็นพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความ สอดคล้องของเจตคติและค่านิยม เป็นการกำหนดแนวทางหรือแนวโน้มในการกระทำบาง อย่าง เป็นความพร้อมในการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมต่างๆ เป็นการตอบสนองที่มีความ สม่าเสมอต่อสภาพการณ์หลายๆ แบบ อาจจะเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว แต่เป็นแนวทางในการ ปฏิบัติ การจัดหลักทั่วไปเป็นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลลดความซับซ้อนในปัญหาของตนเอง และมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เช่น ความพร้อมในการปรับปรุงและ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามข้อมูลที่ได้รับ การตัดสินใจปัญหาในรูปของสถานการณ์ เนื้อเรื่อง มากกว่าในรูปของความคิดที่ฝังแน่น

5.2 การสร้างลักษณะ (Characterization) เป็นพฤติกรรมสูงสุดบุคคลจะยึดถือ เป็นปรัชญาชีวิตของตนเอง พฤติกรรมขั้นนี้จะสามารถสังเกตได้โดยบุคคลอื่น เป็นพฤติกรรม ที่เกิดสม่ำเสมอและถาวร พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลในขั้นนี้ทำให้สามารถบอกลักษณะ ของบุคคลนั้นได้เกือบสมบูรณ์ เพราะบุคคลจะยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไปอย่าง ถาวร เช่น ตั้งกฎเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวและชีวิตส่วนรวม โดยใช้พฤติกรรมที่มีฐานมาจาก หลักสูตรอุดมคติทางประชาธิปไตย

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า พฤติกรรมทางด้านความรู้สึกจะเกิดได้นั้น จะต้อง มีสภาพการณ์ต่างๆ มามีอิทธิพลต่อสภาพความรู้สึกของบุคคลให้เกิดความรู้สึกเกลียด ชอบ ชื่นชม สนใจ พอใจ ยอมรับ มาเป็นปรัชญาชีวิต โดยเฉพาะความรู้สึกในระดับเจตคติที่จะเกิด ขึ้นนั้น จะต้องเกิดความรู้สึกอื่นๆ มาก่อน ดังเช่น ความสนใจ ความซาบซึ้ง ตั้งแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงการเกิดพฤติกรรมด้านความรู้สึก

แนวคิดของ Hannah และ Michaelis

Hannah และ Michaelis (1977 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 หน้า 19-20) ได้สร้างกรอบงานของจุดประสงค์ของการสอน มีจุดประสงค์ใหญ่ 3 ด้านคล้ายของบลูม ด้านที่เกี่ยวข้องกับความรูสึก ให้ชื่อว่า เจตคติและค่านิยม (Attitude and Values) และแบ่งระดับของความรูสึกไว้ดังนี้

1. ความตั้งใจ (Attending) ชั้นนี้เป็นขั้นแรกและเป็นฐานข้อมูลของทุกอย่าง เป็นขั้นเก็บความรูสึกจากการสังเกตและรวบรวมข้อมูล

2. การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นความรูสึกอยากร่วมกิจกรรมตอบสนอง การกระทำทั้งหลายของกลุ่ม สนใจในการทำงานร่วมกับกลุ่ม

3. การยินยอม (Complying) เป็นขั้นความรูสึกชั้นยอมเชื่อฟังกฎเกณฑ์ กฎระเบียบที่กำหนด ยินยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ ทำงานกลุ่มได้ครบถ้วนสมบูรณ์

4. การยอมรับ (Accepting) เป็นขั้นความรูสึกมองเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ นำมาปฏิบัติเป็นพฤติกรรมหรือความคิดของตนเองอย่างมีความคงเส้นคงวา และสามารถให้เหตุผลว่าการกระทำใดดีหรือเหมาะสมกว่ากัน

5. ความชื่นชอบ (Preferring) เป็นขั้นความรูสึกที่แสดงหรือสาธิตให้ทราบว่าชื่นชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าอีกสิ่งหนึ่งอย่างคงเส้นคงวา และสามารถเชื่อมโยงค่านิยมกับการกระทำ จะเรียกว่าขั้นอาสาก็ได้ เพราะจิตใจศรัทธา พร้อมทั้งจะทำอยู่แล้ว

6. การบูรณาการรวมหน่วย (Integrating) เป็นขั้นของการหลอมหลอมความรูสึก ซึ่งคงเส้นคงวามาแล้ว ให้เป็นเจตคติและคุณธรรมประจำใจของตนเอง จนบังเกิดเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ หรือให้ความคิดเห็นตามแนวความคิดที่ตนเองยึดถือ

แนวคิดของคนอื่น ๆ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 21-22) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นของความรูสึกเป็น 4 ขั้นดังนี้

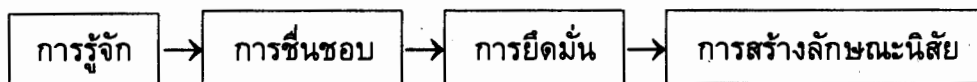
1. การรู้จัก หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งนั้นว่าเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง เป็นการรับรู้เป้าเบื้องต้นทั้งหลายของทุกอย่าง ซึ่งเทียบได้กับความเชื่อมั่นตนเอง เช่นรู้ว่าทำดีได้ดี การเรียนรู้ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง การอ่านมากทำให้รู้มาก ฯลฯ เป็นขั้นแรกของ

ความรู้สึกหรือจิตพิสัย คนเราถ้าไม่มีการเรียนรู้อะไร ไม่มีทางจะรู้สึกต่อสิ่งนั้นได้ ความรู้สึก จึงถือกำเนิดจากประสาทสัมผัสทั้งหลายที่รับรู้มาแล้วจากการรู้จักนั่นเอง

2. การชื่นชอบ เป็นขั้นการประเมินความรู้สึกขั้นแรกว่าชอบมากหรือชอบน้อย ดีมากหรือดีน้อย ขั้นนี้เป็นขั้นแสดงความรู้สึกที่เข้มข้น แต่การจะเกิดระดับความชื่นชอบได้ จะต้องมีความรู้สึกในระดับแรกก่อน เช่น ถ้ารู้จักแต่สิ่งไม่ดี ก็จะทำให้ไม่ชื่นชอบสิ่งนั้น แต่ถ้ารู้จักแต่สิ่งดี ๆ ของสิ่งนั้น ก็จะทำให้เกิดความชื่นชอบได้ ดังนั้นการจะเกิดความชื่นชอบ จึงเกิดจากการประเมินเป้าตัวใดตัวหนึ่งว่าเกิดจากการรู้จักและความเชื่อต่อเป้าหมายนั้นอย่างไร ในขั้นนี้เป็นขั้นแสดงความรัก ความเกลียด เกิดขึ้นอย่างแจ่มชัด

3. การยึดมั่น เป็นความรู้สึกต่อเนื่องจากความรู้สึกระดับที่ผ่านมา แต่ระยะเวลา และความรู้สึกไตร่ตรองจะยาวนานกว่าระดับที่ผ่านมา ความรู้สึกระดับนี้เป็นความรู้สึกมั่นคง พอใจอย่างยิ่งที่จะยึดมั่นมาเป็นของตนเอง เรียกว่าเป็นขั้นเกิดศรัทธาในตนเอง ความเข้มข้น ของความรู้สึกรัก หรือความรู้สึกเกลียดจะเข้มข้นขึ้นเป็นลำดับ

4. การสร้างนิสัยเฉพาะ จากความรู้สึกที่ยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้เอง ความรู้สึกดี หรือเลวต่อสิ่งนั้นจะตกผลึก ทำให้ผู้นั้นกระทำพฤติกรรมนั้นอยู่เป็นประจำ ก็จะกลายเป็น ลักษณะนิสัยเฉพาะบุคคลนั้นๆ ขึ้นได้ ลักษณะความรู้สึกตั้งแต่ระดับแรกๆ จะผสมผสานกัน เกิดความเข้มข้น และความแน่นอนมากขึ้นในระดับนี้ เช่นคนที่ชอบช่วยเหลือคน ยึดมั่นใน การช่วยเหลือเป็นประจำ เพราะเห็นว่าการช่วยเหลือเป็นสิ่งดีงาม ความรู้สึกนี้ก็จะตกผลึก ผสมผสานเป็นนิสัยเมตตาขึ้น สำหรับคนที่เห็นว่าการโอ้อวดเป็นสิ่งดี ชื่นชอบพฤติกรรม โอ้อวดถือว่าเด่นดี ก็จะยึดมั่นในการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ แล้วจะกลายมาเป็นคนที่มีลักษณะ นิสัยก้าวร้าว ดังนี้เป็นต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบความต่อเนื่องได้ดังนี้

ที่แยกเป็น 4 ประการเกิดจากการวิเคราะห์นิยามของการสอบวัดด้านความรู้สึก ลักษณะต่างๆ เช่น ความเชื่อ ความสนใจ เจตคติ ค่านิยม จริยธรรม และบุคลิกภาพ ถ้าศึกษา ดีๆ แล้วจะสามารถเขียนเป็นสมการได้ การวัดด้านใดใช้สัดส่วนของความรู้สึกเป็นเท่าไร

การประเมินจิตพิสัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2547, หน้า 5-6) ในหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ระบุว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

นักวิชาการ หลาวทอง ได้กล่าวไว้ในรวมบทความการประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, หน้า 207-208) เกี่ยวกับการประเมินจิตพิสัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่า ส่วนใหญ่จัดเป็นคุณลักษณะทางจิตพิสัยที่มุ่งให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดให้มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น คุณลักษณะดังกล่าวถือเป็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัย เกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดขึ้น ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างค่านิยมอันดีให้แก่ผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตร ภารกิจของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย

1. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของสถานศึกษา
2. กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการ

3. กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
4. ดำเนินการประเมินการแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางและวิธีการที่สถานศึกษากำหนด
5. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปีหรือรายภาค
6. ประเมินตัดสินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น

ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์นี้ จะทำการประเมินเมื่อสิ้นสุดภาคเรียนแต่ละภาค ผู้สอนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนด ซึ่งสามารถเลือกเครื่องมือและวิธีการได้หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียน การดูผลงาน การสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การบันทึกความดี การรายงานตนเองของผู้เรียน ฯลฯ ทั้งนี้จะต้องเหมาะสมกับกิจกรรมและคุณลักษณะที่จะประเมิน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 138-170) ได้กำหนดนิยาม ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการดังกล่าว ไปพัฒนาผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอัน พึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากนิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้ คะแนนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

นิยาม

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดี ของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดี ของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัด 1.1 เป็นพลเมืองดีของชาติ

1.2 ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย

1.3 ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักศาสนา

1.4 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1.1 เป็นพลเมืองดีของชาติ	1.1.1 ยินตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมาย ของเพลงชาติได้ถูกต้อง 1.1.2 ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองดีของชาติ 1.1.3 มีความสามัคคีปรองดอง
1.2 ชำรงไว้ซึ่งความเป็น ชาติไทย	1.2.1 เข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม 1.2.2 หวงแหน ปกป้อง ยกย่องความเป็นชาติไทย
1.3 ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตน ตามหลักของศาสนา	1.3.1 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ 1.3.2 ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ 1.3.3 เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1.4 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	1.4.1 เข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ 1.4.2 แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ 1.4.3 แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ข้อที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

นิยาม

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติ ตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจาใจ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจาใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

ตัวชี้วัด 2.1 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ

2.2 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
2.1 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ	2.1.1 ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง 2.1.2 ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด 2.1.3 ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา
2.2 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ	2.2.1 ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง 2.2.2 ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง 2.2.3 ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

ข้อที่ 3 มีวินัย

นิยาม

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ตัวชี้วัด 3.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
3.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม	3.1.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น 3.1.2 ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และรับผิดชอบในการทำงาน

ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้

นิยาม

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตัวชี้วัด 4.1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
4.1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	4.1.1 ตั้งใจเรียน 4.1.2 เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ 4.1.3 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ
4.2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.2.1 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม 4.2.2 บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ 4.2.3 แลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง

นิยาม

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัด 5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม	5.1.1 ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม 5.1.2 ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี 5.1.3 ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล 5.1.4 ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด
5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	5.2.1 วางแผนการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร 5.2.2 รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

นิยาม

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อุตทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

ตัวชี้วัด 6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน

6.2 ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอุตทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน	6.1.1 เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 6.1.2 ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ 6.1.3 ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง
6.2 ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอุตทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	6.2.1 ทุ่มเททำงาน อุตทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน 6.2.2 พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ 6.2.3 ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

นิยาม

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด 7.1 ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูกตเวที

7.2 เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

7.3 อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
7.1 ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูกตเวที	7.1.1 แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ 7.1.2 ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย 7.1.3 ซักชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย
7.2 เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	7.2.1 ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 7.2.2 ซักชวน แนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง
7.3 อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย	7.3.1 นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต 7.3.2 ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย 7.3.3 แนะนำ มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย

ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ

นิยาม

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ตัวชี้วัด 8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน	8.1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงานด้วยความเต็มใจ 8.1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ด้วยความสมัครใจ 8.1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น
8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	8.2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 8.2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม 8.2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

การสร้างเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนเหมาะสม เพราะเกณฑ์การประเมินเป็นแนวทางในการให้คะแนนที่ประกอบด้วยเกณฑ์ด้านต่างๆ เพื่อใช้ประเมินค่าผลการประพฤติปฏิบัติของผู้เรียน เกณฑ์เหล่านี้คือสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนควรประพฤติจนกลายเป็นลักษณะนิสัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 50-54) ได้กำหนดลักษณะของเกณฑ์การประเมินและกำหนดเกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังต่อไปนี้

ลักษณะของเกณฑ์การประเมินมี 2 ลักษณะ คือ

1. เกณฑ์การประเมินแบบภาพรวม (Holistic Rubrics) คือแนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาจากภาพรวมการปฏิบัติ โดยจะมีคำอธิบายลักษณะของการปฏิบัติในแต่ละระดับ ไว้อย่างชัดเจน เช่น มีวินัย

ระดับ 3 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน ปฏิบัติกิจกรรมหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาได้ด้วยตนเอง

ระดับ 2 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน โดยต้องมีการเตือนเป็นบางครั้ง

ระดับ 1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน โดยต้องมีการเตือนเป็นส่วนใหญ่

2. เกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น (Analytical Rubrics) คือแนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาแต่ละส่วนของการปฏิบัติ ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องกำหนดคำอธิบายลักษณะของการปฏิบัติในส่วนนั้นๆ ไว้อย่างชัดเจน เช่น มีวินัย

ระดับประเมิน	ระดับคะแนน		
	1	2	3
ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน	ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน โดยมีการเตือนเป็นส่วนใหญ่	ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน โดยมีการเตือนบางครั้ง	ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน โดยไม่มีการเตือน
การตรงต่อเวลา	ปฏิบัติกิจกรรมหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาได้ด้วยตนเอง โดยต้องมีการเตือนเป็นส่วนใหญ่	ปฏิบัติกิจกรรมหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาได้ด้วยตนเอง โดยมีการเตือนเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติกิจกรรมหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาได้ด้วยตนเอง

สรุปผลการประเมิน 5-6 คะแนน หมายถึง ดีเยี่ยม

3-4 คะแนน หมายถึง ดี

1-2 คะแนน หมายถึง ผ่าน

การสรุปผลการประเมิน

การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น มีความละเอียดอ่อน เพราะเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดในตัวผู้เรียน การวัดและประเมินผลจึงต้องคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเมื่อได้รับการพัฒนาเป็นระยะ หรือเมื่อสิ้นปีการศึกษา ดังนั้น เพื่อให้มีแนวทางการสรุปผลการประเมินที่ชัดเจน เป็นธรรมสำหรับผู้เรียน จึงขอเสนอแนวทางการกำหนดเกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมิน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละคุณลักษณะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป และได้ผลการประเมินระดับดี อย่างน้อย 1 ตัวชี้วัด
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินไม่ต่ำกว่าระดับดี จำนวน 3 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดที่เหลือ ได้ผลการประเมินระดับผ่าน 1 ตัวชี้วัด
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน จำนวน 2 ตัวชี้วัด และไม่มีผลการประเมินตัวชี้วัดใดต่ำกว่าระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (0)	มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และดี ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ไม่ผ่าน (0)	มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ ระดับไม่ผ่าน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 3 มีวินัย

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม
ดี (2)	ได้ผลการประเมินระดับดี
ผ่าน (1)	ได้ผลการประเมินระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (0)	ได้ผลการประเมินระดับไม่ผ่าน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 4 ไม่เรียนรู้

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และดี ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ไม่ผ่าน (0)	มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และดี ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ไม่ผ่าน (0)	มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และดี ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ไม่ผ่าน (0)	มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 2 ตัวชี้วัด และไม่มีผลการประเมินตัวชี้วัดใดต่ำกว่าระดับผ่าน
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับ 2 ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 1 ตัวชี้วัด และไม่มีผลการประเมินตัวชี้วัดใดต่ำกว่าระดับผ่าน
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี และไม่มีผลการประเมินตัวชี้วัดใดต่ำกว่าระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (0)	มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และดี ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน ระดับละ 1 ตัวชี้วัด
ไม่ผ่าน (0)	มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

ขั้นตอนที่ 2 : เกณฑ์พิจารณารูปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจากคณะกรรมการทุกคนในแต่ละคุณลักษณะ

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ประเมิน และไม่ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ประเมิน และไม่ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม เท่ากับร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ประเมิน และไม่ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 3. ได้ผลการประเมินระดับดี มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ประเมิน และไม่ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับดี (3) เท่ากับร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ประเมิน และไม่ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับผ่านมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ประเมิน และไม่ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (0)	ได้ผลการประเมินระดับไม่ผ่าน ตั้งแต่ 1 คุณลักษณะ

**ขั้นตอนที่ 3 : เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินรวมทุกคุณลักษณะอันพึงประสงค์
รายปี/รายภาคของผู้เรียนรายบุคคล**

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 1-4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 3. ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน 4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (0)	ได้ผลการประเมินระดับไม่ผ่าน ตั้งแต่ 1 คุณลักษณะ

**ขั้นตอนที่ 4 : เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินรวมทุกคุณลักษณะอันพึงประสงค์
แต่ละระดับการศึกษา**

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (3)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี
ดี (2)	1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 1-4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 3. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน
ผ่าน (1)	1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน 4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (0)	มีผลการประเมินคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

กรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง
ดำเนินการปรับปรุง พัฒนา และประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

การรายงานผล

การรายงานมุ่งเน้นให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายคุณลักษณะ ในการนี้ได้จัดทำเอกสารแนวทางการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น ซึ่งสถานศึกษาสามารถใช้ศึกษาและอ้างอิงเอกสารดังกล่าวได้นำเสนอแบบการบันทึกการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้หลายรูปแบบที่เน้นดูพัฒนาการความก้าวหน้า

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 47-49) ได้ให้ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อ 3. มีวินัย เป็นแบบสำรวจรายการพฤติกรรมของนักเรียนแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม เพื่อประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ข้อ 3. มีวินัย ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสำรวจรายการพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ข้อ 3 มีวินัย

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... ภาคเรียนที่..... ปีการศึกษา.....

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ข้อ 3 มีวินัย

คำชี้แจง ให้กาเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับพฤติกรรมนักเรียน

- .....1. จัดเก็บสิ่งของเป็นที่เป็นทาง
- .....2. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
- .....3. มีมารยาทในการเข้าประชุม
- .....4. เข้าแถวซื้ออาหารตามลำดับ
- .....5. ทิ้งขยะในที่ที่จัดเตรียมไว้
- .....6. ทำกิจวัตรของตนตามเวลา
- .....7. ไปโรงเรียนทันเวลา
- .....8. เมื่อถึงชั่วโมงเรียนเข้าเรียนตามเวลา
- .....9. ทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด
- .....10. เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่นัดหมาย

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

สถานภาพของผู้ประเมิน	☐ ตนเอง	☐ เพื่อน	☐ พ่อแม่/ผู้ปกครอง	☐ ครู
เกณฑ์การประเมิน	แสดงพฤติกรรม	9-10 พฤติกรรม	หมายถึง ดีเยี่ยม (3)	
	แสดงพฤติกรรม	7-8 พฤติกรรม	หมายถึง ดี (2)	
	แสดงพฤติกรรม	5-6 พฤติกรรม	หมายถึง ผ่าน (1)	
	แสดงพฤติกรรม	1-4 พฤติกรรม	หมายถึง ไม่ผ่าน (0)	
สรุปผลการประเมิน	☐ ผ่าน	มีพฤติกรรม 5-10 ข้อ		
	☐ ไม่ผ่าน	มีพฤติกรรมน้อยกว่า 5 ข้อ		

ตัวอย่างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ข้อ 3 มีวินัย

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง ให้พิจารณาพฤติกรรมต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในแต่ละครั้งเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรม

รายการพฤติกรรม	ครั้งที่สังเกต										รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1. จัดเก็บสิ่งของเป็นที่เป็นทาง											
2. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน											
3. มีมารยาทในการเข้าประชุม											
4. เข้าแถวซื้ออาหารตามลำดับ											
5. ทิ้งขยะในที่ที่จัดเตรียมไว้											
6. ทำกิจวัตรของตนตามเวลา											
7. ไปโรงเรียนทันเวลา											
8. เมื่อถึงชั่วโมงเรียนเข้าเรียนตามเวลา											
9. ทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด											
10. เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่นัดหมาย											
รวมทั้งหมด											

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

สถานภาพของผู้ประเมิน ตนเอง เพื่อน พ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู

เกณฑ์การประเมิน   แสดงพฤติกรรม   9-10 ครั้ง   หมายถึง ดีเยี่ยม (3)
                                   แสดงพฤติกรรม   7-8 ครั้ง   หมายถึง ดี (2)
                                   แสดงพฤติกรรม   5-6 ครั้ง   หมายถึง ผ่าน (1)
                                   แสดงพฤติกรรมต่ำกว่า 5 ครั้ง   หมายถึง ไม่ผ่าน (0)

สรุปผลการประเมิน   หาค่าเฉลี่ยรวมของพฤติกรรมที่แสดงและเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

กิจกรรม

จงตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. จงอธิบายหลักของการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียน
2. จงจำแนกพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ตามแนวคิดของ Krathwohl และคณะมาให้
เข้าใจ
3. จงอธิบายวิธีประเมินจิตพิสัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
4. จงกล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551